

تأثیر ادغام روستاها و مهاجرت معکوس در توسعه شهر جدید بینالود

محمد اجزاءشکوهی (دانشیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران)

shokuhim@um.ac.ir

حمیدرضا وارثی (استاد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران)

h.wareesi@geo.ui.ac.ir

محمد قنبری (دانش آموخته دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران، نویسنده

مسئول)

mohammad.ghanbari@mail.um.ac.ir

رضا صمدی (دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران)

samadi.reza@mail.um.ac.ir

صص ۵۰ - ۲۵

چکیده

اهداف: هدف از این پژوهش، بررسی تأثیر ادغام روستاها و مهاجرت معکوس در توسعه شهر جدید بینالود و نیز تأثیرات این اقدام بر این دو روستا می‌باشد. روش: روش پژوهش به‌کارگرفته‌شده در این مقاله «توصیفی - تحلیلی» می‌باشد و جهت ترسیم نقشه، از نرم‌افزار Arc GIS و برای تحلیل پرسش‌نامه‌ها از نرم‌افزار PAWS و آزمون‌هایی مثل کروکال‌والیس استفاده شده است.

یافته‌ها: جمعیت شهر جدید بینالود در سال ۱۳۹۰ برابر با ۵۲۲۰ نفر بوده است که اغلب این جمعیت مربوط به ادغام روستاهای اوارشک و فخرداود در این شهر جدید است. ساخت شهر جدید بینالود در محدوده فعلی، باعث افزایش قیمت زمین و شکل‌گیری فرایند مهاجرت معکوس در این دو روستا گردیده است.

نتیجه‌گیری: پس از بررسی‌های اولیه مشخص گردید که تعداد ۵۴ خانوار از ساکنان شهر جدید بینالود که از ساکنان روستاهای اوارشک و فخرداود بوده‌اند و جمعیت ۲۰۵ نفری را تشکیل می‌دهند، جزو مهاجرین معکوس به‌شمار می‌آیند. مکان سکونت قبلی اغلب این افراد، شهر مشهد بوده است و انگیزه اصلی آنها برای

مهاجرت به مکان قبلی سکونتشان و بازگشت دوباره به بینالود، اشتغال بوده است. در بررسی وضعیت اقتصادی این افراد قبل و بعد از مهاجرت به بینالود، مشخص گردید که وضعیت اقتصادی آنها بعد از بازگشت به بینالود نسبت به قبل بهتر شده است. علاوه بر این، وضعیت مسکن اغلب این افراد هم نسبت به قبل بسیار بهبود یافته است و مالک مسکن شده‌اند. همچنین میزان رضایت این افراد از وضع زندگی خود در شهر جدید بینالود نسبت به مکان قبلی سکونتشان، در حد بالایی قرار دارد. **کلیدواژه‌ها:** مهاجرت معکوس، جمعیت، وضعیت اقتصادی، روستا، شهر جدید بینالود

۱- مقدمه

در چند دهه اخیر رشد بی‌رویه جمعیت از عمده‌ترین معضلات جوامع در حال توسعه به‌شمار می‌آید که این مسئله با توجه به مهاجرت‌های بی‌رویه روستا به شهر هر روز حادث شده است (مشفق، ۱۳۸۳، ص. ۲۹۴). همچنین بررسی تحولات شهرنشینی کشورهای در حال توسعه نشان می‌دهد که کلان‌شهرهای محدود، بخش عمده‌ای از جمعیت مناطق شهری و امکانات توسعه اقتصادی این کشورها را به خود جذب کرده‌اند (نقدی، ۱۳۸۳، ص. ۳۲۵). رشد سریع جمعیت شهری در کشورهای در حال توسعه در سه دهه گذشته، نتایج و مشکلات بسیاری، همچون: تراکم، آلودگی، بیکاری، کمبود مسکن و خدمات شهری را به دنبال داشته است (آتش و شیراز بهشتیا، ۱۹۹۸، ص. ۱). در اغلب دوره‌های تاریخی از زمانی که شهرنشینی شروع شد، در اقصی نقاط جهان شهرهای جدید ساخته شده‌اند (ب لئونارد، ۱۹۹۸، ص. ۱).

از آنجاکه از نظر تاریخی، توانایی ایجاد شهرهای جدید منعکس‌کننده این واقعیت است که اجتماعات انسانی همیشه قادر به یافتن راهی جدید برای مشکلات خود بوده‌اند (مدنی‌پور، ۲۰۰۵، ص. ۶۹) در واقع شهرهای جدید پاسخی به مگالاپلیس یا تمرکز بیش از حد جمعیت و فعالیت‌های اقتصادی درون شهرهای بزرگ بوده‌اند (ادی و مانفرد، ۲۰۰۵، ص. ۴۲۴). تئوری

1. Atash and Shirazi Beheshtiha
2. B Leonard
3. Madanipour
4. Eddie and Manfred

ایجاد شهرهای جدید در دنیا که از قبل برنامه‌ریزی شده‌اند، در مرحله اول در انگلستان مطرح شد که شهرهای اقماری اطراف لندن بر اثر آن ایجاد شده‌اند (مجتهدزاده، ۱۳۸۳، ص. ۱۵۵). با توجه به رشد شهرنشینی در قرن حاضر، موضوع ایجاد شهرهای جدید به‌عنوان یک ضرورت در جهت جذب سرریز جمعیت شهری و به‌منظور تمرکززدایی جمعیت و اشتغال در جهان و از جمله در ایران مطرح و اجرا شده است و دارای پیامدهای زیادی بوده است (آتش، ۱۳۸۲، ص. ۱۷). افزایش جمعیت شهرنشین و نیازمندی به ایجاد مراکز شهری جدید که بتواند جمعیت اضافه‌شده در شهرهای بزرگ را در خود جای دهد، از عوامل مؤثر در احداث این‌گونه شهرها بوده است (وارثی، ۱۳۸۲، ص. ۱۹). ساخت شهرهای جدید در ایران را می‌توان طی دو مرحله مختلف قبل و بعد از انقلاب مطالعه کرد (زیاری^۱، ۲۰۰۶، ص. ۴۱۲) که فعالیت‌های اجرایی شهرهای جدید پس از انقلاب از دهه ۱۳۶۰ آغاز گردیده است. لازم به ذکر است که قانون ایجاد شهرهای جدید در تاریخ ۱۳۸۰/۱۰/۱۶ به تصویب رسیده است (کامیار، ۱۳۸۷، ص. ۳۵).

شهر جدید بینالود به‌عنوان دومین شهر اقماری کلان‌شهر مشهد در دوره بعد از انقلاب ایجاد شده است. با توجه به ادغام دو روستا در محدوده شهر جدید بینالود و شکل‌گیری ساختاری دوگانه در این شهر جدید، پس از بررسی‌های اولیه مشخص گردید که پدیده مهاجرت معکوس در این شهر جدید رخ داده است و با توجه به اهمیت بحث مهاجرت و تأثیر آن در جمعیت‌پذیری شهر جدید بینالود، بیش از پیش ضرورت این پژوهش آشکار می‌شود.

۱-۱- پیشینه پژوهش

در کشور ما مطالعات مختلفی درباره شهرهای جدید و ادغام روستاها در شهرها انجام شده است که در ادامه به ذکر برخی از آنها می‌پردازیم.

احمدیان و قاسمی (۱۳۹۲) در مقاله‌ای با عنوان «تحلیلی بر ادغام آبادی‌ها در ساختار کالبدی - فضایی شهرها (نمونه موردی: مشهد مقدس)» به این نتیجه رسیده‌اند که ۷/۶ درصد از افزایش جمعیت شهر مشهد طی سال‌های ۱۳۳۵-۱۳۸۵ به دلیل مستحیل شدن ۹۰ آبادی در

این شهر می‌باشد و براساس برآورد انجام شده، بیش از ۷۰۰۰۰۰ نفر طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۴۳۵ از طریق مستحیل شدن روستاها به جمعیت مشهد اضافه خواهد شد.

اجزاء شکوهی (۱۳۸۱) در مقاله‌ای با عنوان «یک مدل توسعه‌ای برای شهرهای جدید: تجربه شهرهای جدید انگلستان» به این نتیجه رسید که توسعه این شهرهای جدید به تغییرات میزان اشتغال و اندازه نیروی کار مهاجرت به این شهرها مربوط بوده است. به عبارت دیگر، بین تغییرات جمعیتی و موقعیت اقتصادی یک شهر جدید ارتباط نزدیکی وجود دارد.

وارثی، اذانی، و حاجی‌نسب (۱۳۸۷) در مقاله‌ای با عنوان «تحلیلی از وضعیت شهر جدید رامشار با توجه به عدم جمعیت‌پذیری» به این نتیجه رسیدند که عواملی، مانند تبدیل مراکز بخش‌ها به شهر در سطح منطقه سیستان، تأخیر در عملیات اجرایی و روند کند ساخت‌وساز و عدم تأمین آب شرب شهر و ناتمام ماندن این پروژه به عنوان عاملی مهم در عدم توجه ساکنان منطقه به شهر جدید رامشار نقش داشته است.

چو - یام لو^۱ (۲۰۱۱) در مقاله‌ای با عنوان «عدم تطابق فضایی و توانایی از عهده برآمدن حمل‌ونقل عمومی برای فقیران در شهرهای جدید سنگاپور» به این نتیجه رسیده است که فقیران برای افزایش جست‌وجو جهت شغل، باید امتیازاتی برای ترغیب و تشویق استفاده از شبکه مراکز فعالیت و اشتغال داشته باشند. همچنین دولت باید خطوط انتقال را که از مراکز فعالیت و اشتغال مرکزی گرفته شده است، جهت ارتباط کارگران حومه مراکز ایجاد کند.

۲-۱- اهداف پژوهش

۱-۲-۱- بررسی تأثیر ادغام روستاهای اوارشک و فخرداود و مهاجرت معکوس بر جمعیت‌پذیری شهر جدید بینالود

۲-۲-۱- بررسی اثرات اقتصادی ادغام روستاهای اوارشک و فخرداود در شهر جدید بینالود

۳-۲-۱- بررسی فرایند مهاجرت معکوس در شهر جدید بینالود

۲- مواد و روش‌ها

۱-۲- روش پژوهش

روش پژوهش به کار گرفته شده روش «توصیفی - تحلیلی» است. ابتدا با مراجعه به اسناد و طرح‌های مرتبط، اطلاعات توصیفی و اولیه تحقیق جمع‌آوری شده است. پس از اتمام مطالعات کتابخانه‌ای، با استفاده از پیمایش میدانی و پرسش‌نامه و همچنین روش دلفی (طی دو مرحله) به جمع‌آوری اطلاعات موردنیاز پرداخته شد. با توجه به اینکه تعداد خانوارهای مهاجرین معکوس برابر ۵۴ خانواده بود، در مجموع تعداد ۵۴ پرسش‌نامه در اختیار سرپرستان خانواده‌ها قرار گرفت. همچنین جهت ترسیم نقشه، از نرم‌افزار Arc GIS و برای تحلیل پرسش‌نامه‌ها از نرم‌افزار PAWS و آزمون‌هایی مثل کروסקال‌والیس استفاده گردیده است.

۲-۲- فرضیه‌های پژوهش

۱-۲-۱- به نظر می‌رسد ادغام روستاهای اوارشک و فخرداود در شهر جدید بینالود تأثیر زیادی در میزان جمعیت فعلی آن داشته است.

۲-۲-۲- به نظر می‌رسد ادغام روستاهای اوارشک و فخرداود در شهر جدید بینالود، باعث افزایش قیمت زمین آنها شده است.

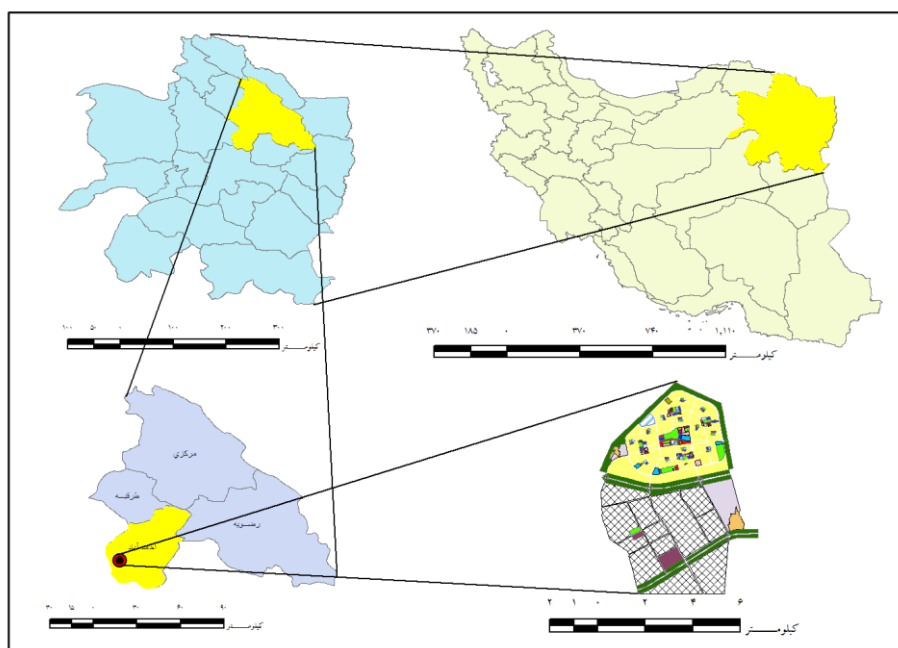
۳-۲-۲- به نظر می‌رسد بین وضعیت مسکن مهاجرین معکوس در شهر جدید بینالود و میزان رضایت آنها، تفاوت معناداری وجود دارد.

۳-۲- عرصه پژوهش

طبق پیش‌بینی‌های جمعیتی طرح توسعه و عمران مشهد، جمعیت شهر مشهد از حدود ۱/۵ میلیون نفر در سال ۱۳۶۵ به بیش از ۴ میلیون نفر در سال ۱۳۸۵ افزایش خواهد یافت (نگهبان مروی، ۱۳۸۱، ص. ۷۱-۹۱). بر همین مبنا، برای توسعه ناپیوسته مشهد ساخت دو شهر جدید بینالود و گلپهار به صورت اقماری پیشنهاد گردید. ولی برخلاف پیش‌بینی‌های انجام شده، جمعیت شهر مشهد در سال ۱۳۸۵ برابر ۲۴۲۰۸۰۰ نفر و در سال ۱۳۹۰ برابر با ۲۷۶۶۲۵۸ نفر بوده است (معاونت برنامه‌ریزی و توسعه شهرداری مشهد، ۱۳۹۳، ص. ۶۰).

شهر جدید بینالود با هدف اصلی و اولیه جذب بخشی از سرریزهای جمعیتی بالقوه مشهد و به تبع آن، جلوگیری از گسترش روند اشتغال‌های کاذب در بازار کار مشهد و جذب سرمایه‌های صنعتی ایجاد شد (مهندسین مشاور مهران، ۱۳۸۳، ص. ۱۴). شهر جدید صنعتی

- مسکونی بینالود در دامنه جنوبی رشته‌کوه زیبای بینالود و در ۵۵ کیلومتری جنوب‌غربی مشهد قرار گرفته است. محدوده طرح جامع شهر جدید بینالود قسمت‌هایی از جاده جدید مشهد - تهران، جاده قدیم مشهد - تهران و جاده ابریشم را دربر می‌گیرد. ضمن اینکه خطوط ریلی تهران - مشهد نیز از جنوب شهر می‌گذرد (قنبری، ۱۳۹۰، ص. ۱۳).

شکل ۱- نقشه محدوده مورد مطالعه در کشور، استان خراسان رضوی و شهرستان مشهد

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۲

۳- مبانی نظری

افزایش جمعیت شهرنشین و رشد فیزیکی شهرها در دهه‌های گذشته علاوه بر مشکلات مختلف، باعث ادغام روستاهای اطراف آنها در ساختار کالبدی - فضایی شهرها شده است. تاکنون در زمینه بررسی تعامل شهر و روستا نظریه‌های متعددی ارائه شده است. هرچند در نگاه اول شاید نتوان نظریه‌ای را پیدا کرد که موضوع ادغام روستا در شهر را به‌طور کامل تبیین کند؛ اما می‌توان با بهره‌گیری از نظریه‌های موجود خیلی از ابعاد مسئله را تبیین کرد. با توجه به تحقیق انجام‌شده، نظریه‌های مورد بررسی را می‌توان به سه دسته تقسیم کرد: (۱) نظریه‌های تبیین‌کننده شکل‌گیری ادغام روستا در شهر، شامل نظریه‌های پیوند متقابل شهر و روستا،

توسعه فیزیکی شهر، ساخت چندهسته‌ای، مرکز و پیرامون و قطب رشد؛ ۲) نظریه‌های تبیین‌کننده عوامل مؤثر بر ادغام روستا در شهر، شامل نظریه واگرایی و همگرایی اجتماعی، نظریه تقابل، نظریه وفاق و کارکردگرایی؛ ۳) نظریه‌های تبیین‌کننده پیامدها و آثار ادغام روستا در شهر، شامل نظریه ساخت قطاعی و نظریه توسعه پایدار (فیروزنیا، موسی کاظمی، و صادقی طاهری، ۱۳۹۰، ص. ۸۴). حال آنکه موضوع ادغام روستاها در شهرهای جدید موضوعی جدید و نادر می‌باشد که با هیچ‌یک از نظریه‌های ذکر شده هم تطابق ندارد. در ادامه، به برخی از تعاریف و نظریه‌های مرتبط با موضوع مورد مطالعه اشاره می‌شود:

۳-۱- شهر جدید

بر اساس قانون ایجاد شهرهای جدید مصوب ۱۳۸۰/۱۰/۱۶، شهر جدید به نقاطی اطلاق می‌گردد که در چهارچوب طرح مصوب شورای عالی شهرسازی و معماری ایران در خارج از محدوده قانونی و حریم استحفاظی شهرها برای اسکان حداقل ۳۰۰۰۰ نفر به اضافه ساختمان‌ها و تأسیسات مورد نیاز عمومی، خدماتی، اجتماعی و اقتصادی ساکنان آن پیش‌بینی می‌شود (کامیار، ۱۳۸۷، ص. ۳۵). شهر جدید شهری است با اهداف، برنامه و جمعیت از پیش تعیین شده در محدوده و حریمی از قبل مشخص شده که برای فعالیت‌های شهرسازی مناسب است. همچنین این شهر جدید باید از تمامی امکانات، زیرساخت‌ها، تأسیسات و خدمات مناسب شهری برخوردار باشد (وارثی و قنبری، ۱۳۹۳، ص. ۱۳).

۳-۲- نظریه باغ‌شهرها

مهم‌ترین نظریه درباره ایجاد شهرهای جدید، نظریه باغ‌شهرهای ابنزر هاوارد^۱ است که در صدد بود صنعت و اشتغال را از شهرهای بزرگ بردارد. اندازه ایده‌آل سکونت‌گاه‌های هاوارد ۳۲۰۰۰ نفر می‌باشد و این محدوده به وسیله کمربند سبز احاطه شده است (زیاری، مهندژاد، و پرهیز، ۱۳۸۸، ص. ۹۶). هاوارد ایده باغ‌شهر را با مالکیت زمین اشتراکی و خودمختاری محلی تلفیق کرده بود. همه این موارد موجب به وجود آوردن منطقه شهری وسیعی شده بود (شورت^۲، ۲۰۰۶، ص. ۳۱). اولین هدفی که طرح باغ‌شهر هاوارد داشت، انتقال صنایع موجود در شهرهای بزرگ و ایجاد محیطی سالم و ایجاد جامعه‌ای منسجم و با

1. Ebenezer Howard
2. Short

هویت بود. هاوارد همچنین به نحوه اجرای باغ‌شهر توجه داشت و برای این امر، شرکت عمران باغ‌شهر را پیشنهاد داد (اردشیری، ۱۳۷۸، ص. ۱۱۳).

۳-۳- مهاجرت و مهاجرت معکوس

مهاجرت به معنای عام کلمه عبارت است از «ترک سرزمین اصلی و ساکن شدن در سرزمین دیگر به طور موقت یا دائم» (شیخی، ۱۳۶۹، ص. ۴۶) ولی به معنی اخص کلمه که مهم‌ترین نوع تحرک جمعیت می‌باشد، عبارت است از «جاب‌جا شدن دسته‌جمعی یا انفرادی انسان‌ها به طور دائم، بدون قصد بازگشت به مبدأ» (جوان، ۱۳۹۰، ص. ۳۱۶). در لغت‌نامه جمعیت‌شناسی سازمان ملل، در تعریف مهاجرت چنین آمده است: مهاجرت شکلی از تحرک جغرافیایی یا تحرک مکانی انسان‌هاست که بین دو واحد جغرافیایی صورت می‌گیرد که این جابه‌جایی می‌تواند به صورت دائمی یا تقریباً دائمی باشد (بیک‌محمدی و مختاری ملک‌آبادی، ۱۳۸۲، ص. ۲۲). دائرةالمعارف علوم اجتماعی مهاجرت را حرکت انسان‌ها در سطح جغرافیا که با قصد قبلی گرفته باشد و به تغییر محل اقامت افراد برای همیشه یا مدت طولانی بینجامد، معرفی می‌کند (جمشیدی‌ها و علی‌بابائی، ۱۳۸۱، ص. ۷۴). در کنار واژه مهاجرت، مفهوم مهاجرت معکوس بیانگر مهاجرت و بازگشت به مبدأ مهاجرتی برای مهاجران می‌باشد که بیشتر مربوط به مهاجرانی است که براساس دلایلی، همچون بهبود شرایط اشتغال و اقتصادی در مبدأ مهاجرت و برخی مشکلات در مقصد مهاجرت و دلایل دیگر، دوباره به مبدأ اولیه مهاجرت خود برمی‌گردند.

۴- یافته‌ها

۴-۱- روند جمعیت‌پذیری شهر جدید بینالود

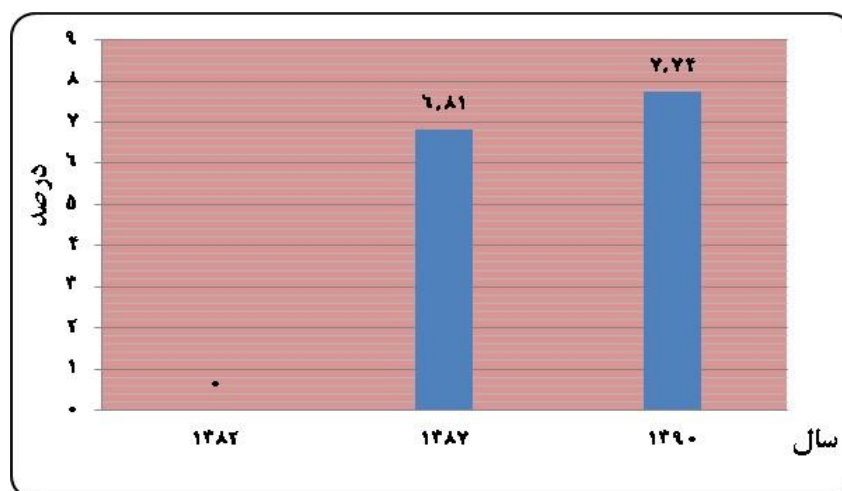
شهر جدید بینالود از دو منطقه عمده مسکونی و صنعتی تشکیل شده است. منطقه مسکونی بینالود با قابلیت جذب ۱۱۳۴۲۵ نفر علاوه بر ۱۱ محله و ۴ باغ‌منزل پیش‌بینی شده، قابلیت توسعه مسکونی را نیز دارد. همچنین لازم به ذکر است که پس از شروع به ساخت بخش مسکن مهر در شهر جدید بینالود، ظرفیت جمعیت‌پذیری این شهر جدید تا ۱۳۵۵۶۶ نفر افزایش یافته است (مهندسین مشاور آسمان نقشینه، ۱۳۸۶، ص. ۹).

جدول ۱- ارزیابی میزان تحقق پذیری جمعیت شهر جدید بینالود

مأخذ: مهندسین مشاور امکو ایران، ۱۳۸۳، ص. ۱۳۴؛ وارثی و قنبری، ۱۳۹۳، ص. ۹۹؛ خانه بهداشت روستای اوارشک و فخرداوود، ۱۳۹۰

سال	عنوان	۱۳۸۲	۱۳۸۷	۱۳۹۰	۱۳۹۲	۱۳۹۷
	جمعیت پیش‌بینی شده (نفر)	۲۰۰۸۴	۵۰۷۰۳	۶۷۳۵۵	۷۸۴۵۷	۱۱۳۴۲۵
	جمعیت محقق شده (نفر)	۰	۳۴۵۴	۵۲۲۰	-	-
	درصد تحقق پذیری	۰	۶/۸۱	۷/۷۴	-	-

علی‌رغم پیش‌بینی جمعیت‌پذیری شهر از سال ۱۳۸۲ جهت اسکان جمعیت، تا سال ۱۳۸۴ شهر فاقد جمعیت بوده است و از سال ۱۳۸۴ با توجه به آماده‌شدن اولیه زیرساخت‌های موردنیاز، روند جمعیت‌پذیری شهر آغاز گردید (قنبری، ۱۳۹۰، ص. ۸۴). با توجه به اینکه براساس محدوده مصوب طرح جامع شهر جدید بینالود، روستاهای اوارشک و فخرداوود در محدوده این شهر جدید قرار دارند، جمعیت این شهر جدید در پایان سال ۱۳۸۷ به ۳۴۵۴ نفر رسید که بیانگر میزان تحقق‌پذیری ۶/۸۱ درصد می‌باشد.

شکل ۲- نمودار میزان تحقق‌پذیری جمعیت شهر جدید بینالود در سال‌های مختلف

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۲

براساس پیش‌بینی‌های جمعیتی برای شهر جدید بینالود در دوره ۱۳۸۷-۱۳۹۲ به‌طور متوسط سالانه ۵۵۵۱ نفر باید به جمعیت این شهر جدید اضافه گردد. این در حالی است که

جمعیت شهر جدید بینالود در پایان سال ۱۳۹۰ با احتساب جمعیت روستای اوارشک و فخرداود که جزو محدوده شهر شده‌اند و هم‌اکنون به‌عنوان محله اوارشک و فخرداود این شهر جدید شناخته می‌شوند، برابر ۵۲۲۰ نفر می‌باشد که میزان تحقق‌پذیری ۷/۷۴ درصد را نسبت به جمعیت پیش‌بینی شده در سال ۱۳۹۰ (۶۷۳۵۵ نفر) نشان می‌دهد. از آنجا که تحقق انواع خدمات شهری در مقیاس‌های مختلف، قبل از هر چیز مستلزم حمایت‌های جمعیتی و تشکیل آستانه‌های مناسب برای بقای آنها می‌باشد (داداشی، ۱۳۸۴، ص. ۱۲) و از طرف دیگر، استقرار جمعیت هم‌نیازمند وجود خدمات در شهر جدید است، پس از بررسی‌های اولیه و استفاده از آمارهای جمعیتی خانه بهداشت روستای اوارشک و فخرداود، مشخص شد که تا پایان سال ۱۳۹۰، تعداد ۵۴ خانوار که جمعیت ۲۰۵ نفری را تشکیل می‌دهد، جزو مهاجرین معکوس محسوب می‌شوند (یعنی خانواده‌هایی که قبلاً در محدوده شهر جدید بینالود (روستای اوارشک و فخرداود) زندگی می‌کرده‌اند و از این منطقه مهاجرت کرده‌اند، ولی پس از شکل‌گیری شهر جدید بینالود، دوباره به این شهر مهاجرت کرده‌اند).

۲-۴- بررسی قیمت زمین قبل و بعد از ادغام روستاهای اوارشک و فخرداود در شهر جدید بینالود

پس از مصاحبه با اهالی روستای اوارشک و فخرداود و چند تن از بنگاه‌داران املاک در این منطقه، مشخص گردید که تا قبل از شروع فرایند تملک اراضی و ساخت زیرساخت‌های اولیه برای شهر جدید بینالود، قیمت زمین در این دو روستا بسیار پایین بوده است و به‌طور متوسط هر متر مربع زمین مسکونی حدود ۵۰۰۰۰ ریال خرید و فروش می‌شده است. به‌غیر از بافت اصلی روستا، زمین‌های اطراف دارای کاربری کشاورزی بوده‌اند که با شروع فرایند تملک اراضی و شروع فعالیت‌های عمرانی شرکت ایران خودروی خراسان در محدوده شهر جدید بینالود، حداقل حدود ۲۵۰۰ هکتار از زمین‌های کشاورزی حریم این دو روستا که اغلب به‌صورت دیم کشت می‌شد، به تملک شرکت عمران شهر جدید بینالود جهت ساخت این شهر جدید و بخش شهرک صنعتی آن درآمد. پس از شروع فعالیت‌های عمرانی شرکت عمران شهر جدید بینالود و ایران خودروی خراسان، قیمت زمین در این دو روستا با ارزش‌افزوده بالایی روبه‌رو شد و از آنجا که هنوز زمین‌های تحت تملک شرکت عمران شهر جدید بینالود برای فروش به متقاضیان، مراحل آماده‌سازی را پشت سر نگذاشته بود، زمین‌های داخل بافت این دو روستا بیش از پیش مد نظر متقاضیان زمین و مسکن و حتی اهالی خود

این دو روستا جهت خرید و فروش و یا اجاره مسکن قرار گرفت و با توجه به وجود تقاضای زیاد و عرضه کم در این دو روستا، قیمت زمین با افزایش روبه‌رو گردید و در این بازه زمانی به‌طور متوسط هر متر مربع زمین مسکونی حدود ۴۰۰۰۰۰ ریال خرید و فروش می‌گردید. از سال ۱۳۸۷ که این دو روستا به محدوده شهر جدید بینالود اضافه گردید، ارزش افزوده زمین در این دو روستا دوباره افزایش یافت و در سال ۱۳۹۲ به‌طور متوسط هر متر مربع زمین مسکونی حدود ۵۰۰۰۰۰ تا ۶۰۰۰۰۰ ریال قیمت‌گذاری می‌شود (مصاحبه با ساکنین و شورای روستاهای اوارشک و فخرداود و بنگاه‌های املاک، ۱۳۹۳).

یکی از دلایل اصلی مهاجرت از روستاها به شهرها، بحث اشتغال است که با شکل‌گیری فرصت‌های مناسب اشتغال در شرکت ایران خودرو خراسان، بسیاری از مهاجرین اقدام به مهاجرت معکوس به این دو روستا کرده‌اند و از طرف دیگر، با توجه به دارا بودن زمین یا خانه مسکونی مهاجرین در این دو روستا، همین ارزش افزوده زمین از دیگر دلایل مهاجرت معکوس آنها به‌شمار می‌رود. هم‌اکنون از مجموع ۱۳ محله شهر جدید بینالود، زمین‌های محله ۱، ۲ و ۵ آماده‌سازی شده و به متقاضیان واگذار می‌گردد که قیمت متوسط هر متر مربع زمین مسکونی، بین ۶۰ تا ۱۰۰ هزار تومان قیمت‌گذاری شده است (واحد املاک شرکت عمران شهر جدید بینالود، ۱۳۹۳). از مقایسه قیمت متوسط زمین در داخل بافت این دو روستا با زمین‌های آماده‌سازی شده توسط شرکت عمران شهر جدید بینالود می‌توان گفت که هم‌اکنون تفاوت معناداری بین قیمت زمین مسکونی در این مکان‌ها وجود ندارد؛ هرچند انتظار می‌رود با توجه به افزایش جمعیت شهر جدید بینالود و تکمیل واحدهای خدمات‌رسانی به شهروندان و بافت فرسوده روستاهای اوارشک و فخرداود، در آینده قیمت زمین بین این دو منطقه تفاوت معناداری با هم داشته باشند.

۳-۴- تحلیل پرسش‌نامه مهاجرین معکوس

۳-۴-۱- بررسی بُعد خانوار و وضعیت تحصیلی سرپرستان مهاجرین معکوس

حال با توجه به وجود مهاجرین معکوس در این شهر جدید و بررسی علل مهاجرت این خانواده‌ها، پرسش‌نامه‌ای طراحی گردید که شامل سؤالاتی، از قبیل اطلاعات خانوار، شامل تعداد افراد خانواده و مشخصات آنها از قبیل سن، جنس، شغل، تحصیلات و انگیزه مهاجرت به مکان قبلی و بازگشت به بینالود می‌باشد. همچنین سؤالات مختلفی جهت مقایسه وضعیت

آنها قبل و بعد از مهاجرت به بینالود و همچنین میزان رضایت آنها طراحی شد و در اختیار سرپرستان خانوار قرار گرفت تا آنها را تکمیل کنند و سپس با استفاده از نرم‌افزار PASW این اطلاعات تحلیل گردید. بُعد خانوار مهاجرین معکوس از ۲ نفر شروع و تا ۷ نفر ادامه دارد. در این میان، بیشترین فراوانی بُعد خانوار مربوط به خانواده‌های ۴ نفری با ۵۰ درصد و کمترین فراوانی مربوط به خانواده‌های ۶ و ۷ نفری با ۱/۹ درصد می‌باشد. بُعد خانوار ۳، ۵ و ۲ نفری هم به ترتیب ۱۸/۵، ۱۴/۸ و ۱۳ درصد پاسخ‌گویان را تشکیل می‌دهد. مجموع جمعیت این خانواده‌ها برابر با ۲۰۵ نفر می‌باشد.

نتایج مستخرج از پرسش‌نامه بیانگر این مطلب است که ۵۹/۳ درصد سرپرستان خانوار دارای تحصیلات سیکل هستند و پس از آن، سطح تحصیلات دیپلم با ۲۹/۶ درصد در رتبه دوم قرار دارد. سطح تحصیلات بی‌سواد (۵/۶ درصد)، فوق‌دیپلم (۳/۷ درصد) و لیسانس (۱/۹ درصد) در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

۴-۳-۲- بررسی مکان قبلی سکونت مهاجرین معکوس

بر اساس بررسی‌های انجام‌گرفته مشخص شد که مکان قبلی سکونت ۸۷ درصد مهاجرین معکوس در شهر مشهد بوده است و پس از آن ۹/۳ درصد با سکونت در خارج از استان خراسان رضوی دارای بیش‌ترین فراوانی می‌باشد. افراد ساکن در نیشابور و روستاهای استان خراسان رضوی هم هر کدام ۱/۹ درصد پاسخگویان را تشکیل می‌دهد. این نتایج بیان‌گر این مطلب است که اکثریت این مهاجرین معکوس در کلان‌شهر مشهد ساکن بوده‌اند در حالی که شهر جدید بینالود با هدف اصلی تمرکز زدایی و جذب سرریز جمعیت این کلان‌شهر کشورمان ایجاد گردیده است.

۴-۳-۳- بررسی مدت‌زمان بازگشت مهاجرین معکوس به شهر جدید بینالود

همان‌طور که در جدول (۲) مشاهده می‌شود، بیشترین فراوانی برحسب مدت‌زمان بازگشت مهاجرین معکوس به شهر جدید بینالود به میزان ۵۷/۴ درصد، به بیشتر از ۴ سال مربوط می‌شود که این زمان بازگشت آنها هم‌زمان با سال‌های شروع به فعالیت شرکت ایران خودروی خراسان و ایجاد فرصت‌های مناسب اشتغال در این شهر جدید می‌باشد. مدت‌زمان بازگشت ۳ سال به میزان ۱۶/۷ درصد در رتبه دوم قرار دارد و مدت‌زمان ۲ سال، کمتر از یک سال و ۴ سال به ترتیب در رده‌های دیگر قرار می‌گیرند.

جدول ۲- توزیع مهاجرین معکوس برحسب مدت زمان بازگشت آنها به شهر جدید بینالود

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۲

درصد	فراوانی	مدت زمان بازگشت به بینالود
۹/۳	۵	کمتر از یک سال
۱۱/۱	۶	۲ سال
۱۶/۷	۹	۳ سال
۵/۶	۳	۴ سال
۵۷/۴	۳۱	بیشتر از ۴ سال
۱۰۰	۵۴	مجموع

۴-۳-۴- بررسی انگیزه اصلی مهاجرت مهاجرین معکوس به مکان قبلی سکونتشان

همان‌طور که در جدول (۳) مشاهده می‌شود، بیشترین فراوانی درباره انگیزه اصلی مهاجرت مهاجرین معکوس شهر جدید بینالود مربوط به اشتغال به میزان ۷۰/۴ درصد می‌باشد. نبود فرصت‌های مناسب اشتغال برای این افراد، دلیل اصلی مهاجرت آنها به مکان‌های دیگر بوده است که اغلب به کارهای مختلف خدماتی مشغول می‌شدند. پس از انگیزه اشتغال، گزینه سایر به میزان ۱۴/۸ درصد دارای بیشترین فراوانی می‌باشد و پاسخ‌گویان در ذکر علت آن، مهاجرت همراه خانواده پدری را ذکر کرده‌اند و هم‌اکنون که خود تشکیل خانواده داده‌اند، به شهر جدید بینالود برگشته‌اند.

جدول ۳- توزیع مهاجرین معکوس برحسب انگیزه اصلی مهاجرت به مکان قبلی سکونت آنها

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۲

درصد	فراوانی	انگیزه مهاجرت به مکان قبلی سکونت
۷۰/۴	۳۸	اشتغال
۱/۹	۱	ازدواج
۵/۶	۳	ترغیب اقوام
۷/۴	۴	خدمات و امکانات بیشتر
۱۴/۸	۸	سایر
۱۰۰	۵۴	مجموع

۴-۳-۵- بررسی انگیزه اصلی مهاجرت مهاجرین معکوس به شهر جدید بینالود

محققان پس از بررسی انگیزه اصلی مهاجرین معکوس به مکان قبلی سکونتشان، به بررسی علل و انگیزه اصلی بازگشت آنها به شهر جدید بینالود پرداخته‌اند که نتایج مستخرج از

پرسش‌نامه‌ها بیانگر این مطلب است که انگیزه و علت اصلی بازگشت مهاجرین به بینالود، همچون انگیزه اصلی مهاجرت اولیه آنها، اشتغال بوده است. اشتغال به میزان ۷۵/۹ درصد دارای بیشترین فراوانی می‌باشد. شروع به فعالیت شرکت ایران‌خودروی خراسان و شهرک صنعتی بینالود با اولویت جذب افراد بومی دارای تخصص لازم، زمینه بسیار مناسبی را برای افراد بومی جوین کار ایجاد کرد. بسیاری از این افراد که شرایط اشتغال در بینالود را مساعدتر دیدند، دوباره به شهر جدید بینالود بازگشتند و افرادی که تخصص لازم را داشتند، در شرکت ایران‌خودروی خراسان و شهرک صنعتی بینالود شاغل شدند و افرادی که دارای تخصص لازم نبودند، به اشتغال در بخش خدمات، به‌ویژه خدمات تجاری و حمل‌ونقل که در نتیجه اشتغال بخش صنعت شکل گرفته بود، مشغول به فعالیت شدند. انگیزه وجود اقوام و فامیل به میزان ۲۰/۴ درصد پس از اشتغال در رتبه دوم قرار دارد و بیشتر این افراد دارای شغل دولتی، به‌ویژه فرهنگیان آموزش و پرورش می‌باشند که دوباره به مکان اولیه زندگی خود بازگشته‌اند.

جدول ۴- توزیع مهاجرین معکوس برحسب انگیزه اصلی مهاجرت به شهر جدید بینالود

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۲

درصد	فراوانی	انگیزه مهاجرت به شهر جدید بینالود
۷۵/۹	۴۱	اشتغال
۱/۹	۱	ارزانی مسکن نسبت به مکان قبلی
۲۰/۴	۱۱	وجود اقوام و فامیل
۱/۹	۱	خدمات و امکانات بیشتر
۰	۰	سایر
۱۰۰	۵۴	مجموع

۴-۳- بررسی وضعیت مسکن مهاجرین معکوس در مکان قبلی سکونتشان

در بررسی وضعیت مسکن مهاجرین معکوس در مکان قبلی سکونتشان، مشخص شد که وضعیت مسکن بیش از ۵۰ درصد این افراد به‌صورت اجاره بوده است و ۲۲/۲ درصد مالک بوده‌اند. ۱۴/۸ درصد افراد هم گزینه سایر را انتخاب کرده‌اند که این افراد در آن زمان تحت سرپرستی خانواده پدری خود بوده‌اند، ولی هم‌اکنون خود خانواده‌ای جدید تشکیل داده‌اند. موارد اجاره به شرط تملیک و رهن به‌ترتیب به میزان ۵/۶ درصد و ۱/۹ درصد در رده‌های بعدی قرار دارند.

جدول ۵- توزیع مهاجرین معکوس برحسب وضعیت مسکن آنها در مکان قبلی سکونتشان

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۲

وضعیت مسکن در مکان قبلی	فراوانی	درصد
مالک	۱۲	۲۲/۲
اجاره	۳۰	۵۵/۶
رهن	۱	۱/۹
اجاره به شرط تملیک	۳	۵/۶
سایر	۸	۱۴/۸
مجموع	۵۴	۱۰۰

۴-۳-۷- بررسی وضعیت مسکن مهاجرین معکوس در شهر جدید بینالود

محققان پس از مشخص شدن وضعیت مسکن مهاجرین معکوس در مکان قبلی سکونت آنها، به بررسی وضعیت مسکن آنها در شهر جدید بینالود پرداخته‌اند. نتایج مستخرج از پرسش‌نامه بیانگر این مطلب است که وضعیت مسکن ۷۹/۶ درصد این افراد، به صورت مالک می‌باشد که دارای رشد ۵۷/۴ درصدی نسبت به وضعیت مالکیت مسکن در مکان قبلی سکونت این افراد است. علت رشد مالکیت مسکن را می‌توان در کاهش هزینه‌های زندگی و از همه مهم‌تر ارزان‌تر بودن قیمت زمین در شهر جدید بینالود نسبت به مکان قبلی سکونت مهاجرین دانست. چراکه در کشور ما بیشترین هزینه مسکن، مربوط به هزینه زمین می‌باشد و کاهش قیمت زمین، منجر به کاهش قیمت مسکن می‌شود و در نتیجه افزایش قدرت خرید متقاضیان مسکن را به دنبال دارد. با تغییر بیشترین فراوانی وضعیت مسکن از اجاره‌ای به مالک، مسکن اجاره در بین این افراد به ۱۴/۸ درصد کاهش یافته است و مسکن رهن، اجاره به شرط تملیک و سایر هرکدام با ۱/۹ درصد و فراوانی ۱ نفر در رده‌های بعدی قرار دارند.

جدول ۶- توزیع مهاجرین معکوس برحسب وضعیت مسکن آنها در شهر جدید بینالود

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۲

وضعیت مسکن در شهر جدید بینالود	فراوانی	درصد
مالک	۴۳	۷۹/۶
اجاره	۸	۱۴/۸
رهن	۱	۱/۹
اجاره به شرط تملیک	۱	۱/۹
سایر	۱	۱/۹
مجموع	۵۴	۱۰۰

۸۳-۴- بررسی وضعیت شغلی سرپرستان خانوار مهاجرین معکوس قبل از مهاجرت به شهر جدید

بینالود

همان‌طور که در جدول (۷) مشاهده می‌شود، وضعیت شغلی ۸۱/۵ درصد سرپرستان خانوار مهاجرین معکوس قبل از مهاجرت به شهر جدید بینالود به صورت شغل آزاد بوده است و پس از آن، سرپرستان خانوار با شغل دولتی به میزان ۱۳ درصد در رتبه دوم قرار دارند. همچنین از مجموع این ۵۴ سرپرستان خانوار، ۲ نفر (۳/۷ درصد) بیکار بوده‌اند.

جدول ۷- توزیع سرپرستان خانوار برحسب وضعیت شغلی آنها قبل از مهاجرت به شهر جدید بینالود

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۲

درصد	فراوانی	وضعیت شغلی سرپرستان قبل از مهاجرت به بینالود
۳/۷	۲	بیکار
۱۳	۷	شغل دولتی
۸۱/۵	۴۴	شغل آزاد
۰	۰	خانه‌دار
۱/۹	۱	سایر
۱۰۰	۵۴	مجموع

۹-۳-۴- بررسی وضعیت شغلی سرپرستان خانوار مهاجرین معکوس بعد از مهاجرت به شهر جدید

بینالود

مهم‌ترین تغییری که در وضعیت شغلی سرپرستان خانوار بعد از مهاجرت به شهر جدید بینالود مشاهده می‌شود، شاغل بودن همه این افراد در این شهر جدید است؛ چراکه قبل از مهاجرت آنها به بینالود، ۳/۷ درصد این افراد بیکار بوده‌اند، ولی پس از مهاجرت آنها دیگر بیکار در بین سرپرستان خانوار دیده نمی‌شود که آن‌هم به دلیل وجود فرصت‌های مناسب اشتغال در این شهر جدید می‌باشد. هم‌اکنون از مجموع ۵۴ نفر سرپرستان خانوار، ۴۶ نفر (۸۵/۲ درصد) دارای شغل آزاد و ۸ نفر (۱۴/۸ درصد) دارای شغل دولتی هستند. نکته قابل ذکر درباره وضعیت اشتغال مهاجرین قبل و بعد از مهاجرت معکوس، این است که تقریباً نسبت افراد دارای شغل آزاد در هر دو دوره یکسان می‌باشد، ولی تفاوت اصلی در این مورد بیشتر به نوع شغل، جایگاه اجتماعی شغل و درآمد حاصل از آن مربوط می‌شود. چراکه براساس مصاحبه‌های انجام شده با سرپرستان خانوار مشخص گردید که بیش از ۹۰ درصد

افرادی که شغل خود را از نوع آزاد اعلام کرده‌اند، در شرکت ایران خودروی خراسان مشغول فعالیت هستند و شرایط مالی و اقتصادی حاصل از این شغل نسبت به شغلی قبلی آنها به مراتب بهتر بوده است.

جدول ۸- توزیع سرپرستان خانوار برحسب وضعیت شغلی آنها بعد از مهاجرت به شهر جدید بینالود

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۲

وضعیت شغلی سرپرستان بعد از مهاجرت به بینالود	فراوانی	درصد
بیکار	۰	۰
شغل دولتی	۸	۱۴/۸
شغل آزاد	۴۶	۸۵/۲
خانه‌دار	۰	۰
سایر	۰	۰
مجموع	۵۴	۱۰۰

۳-۴-۱- بررسی وضعیت مایملک و دارایی مهاجرین معکوس قبل و بعد از مهاجرت به شهر جدید

بینالود

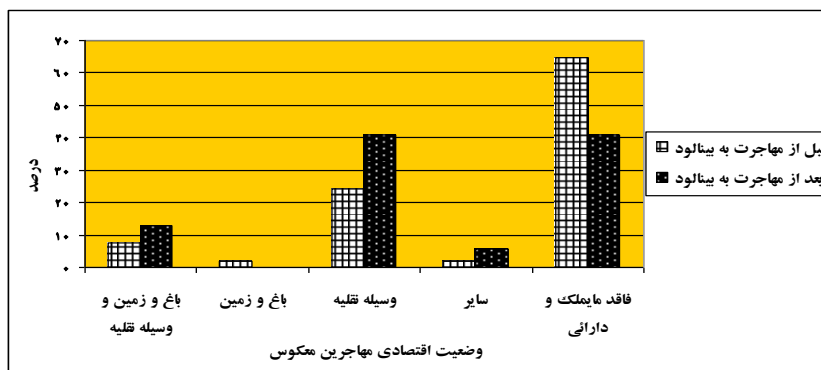
در بررسی وضعیت اقتصادی مهاجرین معکوس قبل از مهاجرت به شهر جدید بینالود، مشخص گردید که ۳۵ نفر این خانواده‌ها (۶۴/۸ درصد) فاقد ملک و دارایی بوده‌اند؛ افراد دارای وسیله نقلیه با فراوانی ۱۳ نفر (۲۴/۱ درصد) در رتبه دوم قرار دارند؛ افراد دارای باغ و زمین و وسیله نقلیه هم با فراوانی ۴ نفر (۷/۴ درصد) در رتبه سوم پاسخ‌گویان قرار دارند و گزینه‌های باغ و زمین و سایر، هرکدام با فراوانی ۱ نفر در رده‌های بعدی قرار دارند. پس از بررسی وضعیت اقتصادی مهاجرین معکوس قبل از مهاجرین معکوس قبل از مهاجرت به بینالود، به بررسی وضعیت اقتصادی آنها بعد از مهاجرت به بینالود پرداخته شد که مهم‌ترین تفاوت آن، کاهش ۱۳ نفری (۲۴ درصدی) فراوانی افراد فاقد ملک و دارایی بود؛ چراکه افراد فاقد ملک و دارایی قبل از مهاجرت به بینالود با فراوانی ۳۵ نفر (۶۴/۸ درصد) پس از مهاجرت به بینالود، به ۲۲ نفر (۴۰/۷ درصد) کاهش یافته است. افراد دارای وسیله نقلیه با فراوانی ۲۲ نفر (۴۰/۷ درصد) هم نسبت به قبل از مهاجرت دارای افزایش ۱۶/۶ درصدی می‌باشند. افراد دارای باغ و زمین و وسیله نقلیه با فراوانی ۷ نفر (۱۳ درصد) هم نسبت به قبل از مهاجرت

دارای افزایش ۵/۶ درصدی می‌باشند. ۳ نفر هم (۵/۶ درصد) در پاسخ به این سؤال، گزینه سایر را انتخاب کرده‌اند.

جدول ۹- توزیع مهاجرین معکوس برحسب وضعیت مایملک و دارایی آنها قبل و بعد از مهاجرت به بینالود
مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۲

بعد از مهاجرت به بینالود		قبل از مهاجرت به بینالود		وضعیت مایملک و دارایی مهاجرین معکوس
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۱۳	۷	۷/۴	۴	باغ و زمین و وسیله نقلیه
۰	۰	۱/۹	۱	باغ و زمین
۴۰/۷	۲۲	۲۴/۱	۱۳	وسیله نقلیه
۵/۶	۳	۱/۹	۱	سایر
۴۰/۷	۲۲	۶۴/۸	۳۵	فاقد مایملک و دارایی
۱۰۰	۵۴	۱۰۰	۵۴	مجموع

از مقایسه وضعیت اقتصادی مهاجرین معکوس قبل و بعد از مهاجرت به شهر جدید بینالود، می‌توان نتیجه گرفت که وضعیت اقتصادی این افراد بهبود یافته است و از مهم‌ترین دلایل آن می‌توان به افزایش درآمد آنها به واسطه شغل‌های مناسب‌تر و کاهش هزینه‌های زندگی در شهر جدید بینالود نسبت به مکان قبلی سکونت آنها اشاره کرد.

شکل ۳- توزیع مهاجرین معکوس برحسب وضعیت اقتصادی آنها قبل و بعد از مهاجرت به شهر جدید بینالود
مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۲

۱۱-۳-۴- بررسی وضعیت تمایل مهاجرین معکوس نسبت به ترک شهر جدید بینالود

همان‌طور که در جدول (۱۰) مشاهده می‌شود، ۴۲/۶ درصد مهاجرین معکوس تمایل بسیار کمی و ۲۴/۱ درصد تمایل کمی به ترک شهر جدید بینالود در صورت فراهم شدن زمینه‌های

مهاجرت دارند. به بیان دیگر، در مجموع بیش از ۶۶ درصد (۳۶ نفر) تمایل بسیار کم و کمی به ترک این شهر جدید دارند. این تمایل بالای مهاجرین معکوس جهت ماندن در بینالود، به دلیل بهبود وضعیت آنها نسبت به گذشته می‌باشد. همچنین به ترتیب ۱۸/۵ درصد تمایل متوسط، ۱۱/۱ درصد تمایل بسیار زیاد و ۳/۷ درصد تمایل زیادی به ترک شهر جدید بینالود در صورت فراهم شدن زمینه‌های مهاجرت دارند.

جدول ۱۰- توزیع مهاجرین معکوس بر حسب تمایل آنها به ترک شهر جدید بینالود

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۲

درصد	فراوانی	تمایل به ترک شهر جدید بینالود
۴۲/۶	۲۳	بسیار کم
۲۴/۱	۱۳	کم
۱۸/۵	۱۰	متوسط
۳/۷	۲	زیاد
۱۱/۱	۶	بسیار زیاد
۱۰۰	۵۴	مجموع

۳-۴-۱۲- بررسی وضعیت میزان رضایت مهاجرین معکوس از وضع زندگی خود در شهر جدید

بینالود نسبت به مکان قبلی سکونت آنها

نتایج مستخرج از پرسش‌نامه درباره میزان رضایت مهاجرین معکوس از وضع زندگی خود در شهر جدید بینالود نسبت به مکان قبلی سکونت خود، نشان می‌دهد که میزان رضایت زیاد به میزان ۳۸/۹ درصد دارای بیشترین فراوانی است و پس از آن، میزان رضایت بسیار زیاد و متوسط به تفکیک هر کدام با ۲۵/۹ درصد دارای بیشترین فراوانی می‌باشد. به بیان دیگر می‌توان گفت که در مجموع ۶۴/۸ درصد مهاجرین معکوس، دارای رضایت بسیار زیاد و زیاد از وضع زندگی خود در شهر جدید بینالود نسبت به مکان قبلی سکونت خود می‌باشند. این میزان رضایت بالای آنها به دلیل بهبود وضعیت اقتصادی آنها نسبت به گذشته می‌باشد. البته علاوه بر بهبود وضعیت اقتصادی، عوامل دیگری همچون وجود اقوام و فامیل، احساس تعلق خاطر به این مکان و موارد دیگر، در این میزان رضایت بالای آنها تأثیرگذار است. رضایت بسیار کم و کم به میزان ۵/۶ درصد و ۳/۷ درصد در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

جدول ۱۱- توزیع مهاجرین معکوس برحسب میزان رضایت از وضع زندگی خود در بینالود نسبت به مکان

قبلی سکونت آنها

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۲

میزان رضایت نسبت به مکان قبلی	فراوانی	درصد
بسیار کم	۳	۵,۶
کم	۲	۳,۷
متوسط	۱۴	۲۵,۹
زیاد	۲۱	۳۸,۹
بسیار زیاد	۱۴	۲۵,۹
مجموع	۵۴	۱۰۰

۳-۳-۴- تحلیل رابطه وضعیت مسکن مهاجرین معکوس بعد از مهاجرت به بینالود و میزان رضایت جهت بررسی ارتباط بین متغیر وضعیت مسکن مهاجرین معکوس بعد از مهاجرت به بینالود (مالک، اجاره، رهن، اجاره به شرط تملیک و سایر) با میزان رضایت از زندگی در شهر جدید بینالود از آزمون کروسکال والیس استفاده گردید؛ چراکه گروه‌های مورد بررسی در متغیر وضعیت مسکن مهاجرین معکوس بعد از مهاجرت به بینالود، مستقل از یکدیگر بوده‌اند و تعداد این گروه‌ها ۳ گروه می‌باشد (در آزمون‌های ناپارامتری برای گروه‌های مستقل از یکدیگر با گروه‌های ۳ یا بیشتر از ۳ از آزمون کروسکال والیس باید استفاده کرد). در جدول زیر، نتایج آزمون کروسکال والیس بین متغیر مهاجرین معکوس بعد از مهاجرت به بینالود (مالک، اجاره، رهن، اجاره به شرط تملیک و سایر) با میزان رضایت از زندگی در شهر جدید بینالود ذکر شده است.

جدول ۱۲- نتایج آزمون کروسکال والیس بین متغیر وضعیت مسکن با میزان رضایت

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۲؛ تحلیل‌های خروجی نرم افزار SPSS

متغیر	وضعیت مسکن	حجم نمونه	میانگین رتبه	درجه آزادی	سطح معناداری (sig)
میزان رضایت از زندگی در شهر جدید بینالود	مالک	۴۳	۲۸/۷۶	۴	۰/۴۸۷
	اجاره	۸	۲۳		
	رهن	۳	۳۰		
	اجاره به شرط تملیک	۱	۴/۵		
	سایر	۱	۳۰		

همان‌طور که در جدول هم قابل مشاهده است، سطح معناداری بین متغیر وضعیت مسکن مهاجرین معکوس در شهر جدید بینالود با میزان رضایت از زندگی در شهر جدید بینالود به کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، بیانگر عدم تفاوت معنادار بین نظرات پاسخ‌گویان مختلف نسبت به میزان رضایت از زندگی در شهر جدید بینالود می‌باشد.

۴-۳-۱۴- تحلیل رابطه انگیزه مهاجرت به بینالود و میزان رضایت

جهت بررسی ارتباط بین متغیر انگیزه اصلی مهاجرت مهاجرین به شهر جدید بینالود و میزان رضایت از زندگی در بینالود از آزمون کروسکال‌والیس استفاده گردیده است که نتایج آن در جدول زیر ذکر شده است.

جدول ۱۳- نتایج آزمون کروسکال‌والیس بین انگیزه اصلی مهاجرت مهاجرین معکوس با میزان رضایت

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۲؛ تحلیل‌های خروجی نرم افزار SPSS

متغیر	انگیزه مهاجرت	حجم نمونه	میانگین رتبه	درجه آزادی	سطح معناداری (sig)
میزان رضایت از زندگی در شهر جدید بینالود	اشتغال	۴۱	۲۷/۵۶	۳	۰/۹۹۴
	ارزانی مسکن	۱	۳۰		
	اقوام و فامیل	۱۱	۲۶/۸۲		
	امکانات بیشتر	۱	۳۰		
	سایر	۰	-		

با توجه به اینکه سطح معناداری (sig) بین متغیر انگیزه اصلی مهاجرت مهاجرین معکوس در شهر جدید بینالود با میزان رضایت از زندگی در شهر جدید بینالود برابر با ۰/۹۹۴ می‌باشد، می‌توان گفت که بین انگیزه اصلی مهاجرت مهاجرین معکوس در شهر جدید بینالود با میزان رضایت از زندگی در شهر جدید بینالود، تفاوت معناداری وجود ندارد.

۴-۳-۱۵- تحلیل رابطه مدت‌زمان بازگشت مهاجرین معکوس به بینالود و میزان رضایت

نتایج آزمون کروسکال‌والیس برای بررسی ارتباط بین متغیر مدت‌زمان بازگشت مهاجرین معکوس به شهر جدید بینالود و میزان رضایت از زندگی در بینالود در جدول زیر ذکر شده است.

جدول ۱۴- نتایج آزمون کروسکال والیس بین مدت زمان بازگشت مهاجرین معکوس با میزان رضایت

مآخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۲؛ تحلیل‌های خروجی نرم افزار SPSS

متغیر	مدت زمان بازگشت (سال)	حجم نمونه	میانگین رتبه	درجه آزادی	سطح معناداری (sig)
میزان رضایت از زندگی در شهر جدید بینالود	کمتر از ۱	۵	۲۷/۹۰	۴	۰/۱۹۹
	۲	۶	۲۷/۰۸		
	۳	۹	۱۷/۰۶		
	۴	۳	۳۵/۸۳		
	بیش از ۴	۳۱	۲۹/۷۴		

همان‌طور که در جدول بالا هم مشاهده می‌شود، سطح معناداری (sig) بین متغیر مدت زمان بازگشت مهاجرین معکوس به شهر جدید بینالود با میزان رضایت از زندگی در شهر جدید بینالود بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد، بیانگر عدم تفاوت معنادار بین نظرات پاسخ‌گویان مختلف نسبت به میزان رضایت از زندگی در شهر جدید بینالود می‌باشد.

۵- بررسی فرضیه‌ها و نتیجه‌گیری

۱-۵- فرضیه‌های پژوهش

۱-۵-۱- فرضیه اول

به نظر می‌رسد ادغام روستاها در شهر جدید بینالود، تأثیر زیادی در میزان جمعیت فعلی آن داشته است: براساس نتایج تحقیق مشخص گردید که از جمعیت ۳۴۵۴ نفری شهر جدید بینالود در سال ۱۳۸۷ تعداد ۲۷۵۲ نفر ساکنین روستاهای اوارشک و فخرداود می‌باشند که این دو روستا در شهر جدید بینالود ادغام شده‌اند. به بیان دیگر، ۸۰ درصد از جمعیت شهر جدید بینالود در سال ۱۳۸۷ مربوط به این دو روستا می‌باشد. بنابراین می‌توان گفت که این فرضیه پژوهش تأیید می‌گردد.

۱-۵-۲- فرضیه دوم

به نظر می‌رسد ادغام روستاهای اوارشک و فخرداود در شهر جدید بینالود، باعث افزایش قیمت زمین آنها شده است

پس از بررسی قیمت زمین مسکونی در طی بازه زمانی قبل و بعد از ادغام این دو روستا در شهر جدید بینالود، با استفاده از روش دلفی (مصاحبه با ساکنین و شورای روستاهای

اوارشک و فخرداود و بنگاه های املاک) و مقایسه قیمت های زمین در بازه قبل و بعد از ادغام روستاهای اوارشک و فخرداود در شهر جدید بینالود، مشخص گردید که ادغام این دو روستا باعث افزایش قیمت زمین در طی این بازه زمانی در این دو روستا شده است. بنابراین این فرضیه تأیید می شود.

۳-۵-۱- فرضیه سوم

به نظر می رسد بین وضعیت مسکن مهاجرین معکوس در شهر جدید و میزان رضایت آنها، رابطه معناداری وجود دارد: براساس آزمون کروسکالوالیس بین وضعیت مسکن مهاجرین معکوس و میزان رضایت آنها، مشخص شد که سطح معناداری (sig) بین این متغیرها بیش از ۰/۰۵ می باشد که این امر بیانگر عدم وجود تفاوت معنادار بین آنها می باشد. بنابراین این فرضیه رد می شود.

۲-۵- نتیجه گیری

براساس این پژوهش، مشخص شد شهر جدید بینالود به عنوان دومین شهر جدید کلان شهر مشهد، تا پایان سال ۱۳۹۰ دارای جمعیتی برابر با ۵۲۲۰ نفر با تحقق پذیری ۷/۷۴ درصد بوده است که این امر بیانگر عدم موفقیت این شهر جدید به لحاظ جمعیت پذیری می باشد. این در حالی است که بیشتر این جمعیت مربوط به ادغام روستاهای اوارشک و فخرداود در این شهر جدید می باشد. همچنین این تغییرات دارای اثرات اقتصادی و اجتماعی در این دو روستا بوده است، به طوری که از لحاظ اقتصادی، با افزایش قیمت زمین و از جهت اجتماعی، شکل گیری پدیده مهاجرت معکوس در این دو روستا انجام گرفته است. پس از بررسی های اولیه مشخص گردید که تعداد ۵۴ خانوار از ساکنان شهر جدید بینالود که جمعیت ۲۰۵ نفری را تشکیل می دهند، جزو مهاجرین معکوس به شمار می آیند. مکان قبلی اغلب این افراد، شهر مشهد بوده است و انگیزه اصلی آنها برای مهاجرت به مکان قبلی سکونتشان و بازگشت دوباره به بینالود، اشتغال بوده است. در بررسی وضعیت اقتصادی این افراد قبل و بعد از مهاجرت به بینالود، مشخص گردید که وضعیت اقتصادی آنها بعد از بازگشت به بینالود نسبت به قبل بهتر شده است. علاوه بر این، وضعیت مسکن بیشتر این افراد هم نسبت به قبل بسیار بهبود یافته است و مالک مسکن شده اند. در نهایت هم می توان گفت که میزان رضایت این افراد از وضع زندگی خود در شهر جدید بینالود نسبت به مکان قبلی سکونتشان، در حد بالایی قرار دارد. به طور کلی

می‌توان گفت که ادغام دو روستای اوارشک و فخرداود در شهر جدید بینالود، باعث بهبود وضعیت اقتصادی و معیشت مهاجران معکوسی که به روستاهای قبلی خود بازگشته‌اند، شده است.

کتابنامه

۱. آتش، ف. (۱۳۸۲). شهرهای جدید و آینده شهرنشینی در ایران. ترجمه و تلخیص: حسین حاتمی‌نژاد و ریحانه هاشمی. مجله شهرداری‌ها، ۵(۵۷)، ۱۵-۲۳.
۲. اجزاءشکوهی، م. (۱۳۸۱). یک مدل توسعه‌ای برای شهرهای جدید: تجربه شهرهای جدید انگلستان. فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، ۱۷(۶۵)، ۹۵-۱۱۵.
۳. احمدیان، م. ع؛ و قاسمی، م. (۱۳۹۲). تحلیلی بر ادغام آبادی‌ها در ساختار کالبدی فضایی شهرها (نمونه موردی: مشهد مقدس). مجله پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی، ۲(۳)، ۱۴۳-۱۶۸.
۴. بیک‌محمدی، ح.؛ مختاری ملک‌آبادی، ر. (۱۳۸۲). تحلیلی جغرافیایی بر روند مهاجرت در استان خوزستان. مجله جغرافیا و توسعه، ۱(۲)، ۲۱-۳۶.
۵. جمشیدی‌ها، غ. ر؛ و علی‌بابائی، ی. (۱۳۸۱). بررسی عوامل مؤثر بر بازگشت مهاجرین افغانی با تکیه بر ساکنین شهرک گلشهر مشهد. فصلنامه علوم اجتماعی، ۱۰(۲۰)، ۷۱-۹۰.
۶. جوان، ج. (۱۳۹۰). جغرافیای جمعیت ایران. مشهد: انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد.
۷. خانه بهداشت روستای اوارشک و فخرداود. (۱۳۹۰). شهر جدید بینالود.
۸. داداشی، م. ر. (۱۳۸۴). بررسی عوامل تحقق‌پذیری و شکل‌گیری خدمات در شهرهای جدید: مجموعه خلاصه مقالات همایش بین‌المللی شهرهای جدید. تهران: انتشارات شرکت عمران شهرهای جدید.
۹. زیاری، ک.؛ مهدنژاد، ح.؛ و پرهیز، ف. (۱۳۸۸). مبانی و تکنیک‌های برنامه‌ریزی شهری. چابهار: انتشارات دانشگاه بین‌المللی چابهار.
۱۰. شیخی، م. ت. (۱۳۶۹). جامعه‌شناسی جهان سوم. تهران: انتشارات اشراقی.
۱۱. فیروزنیا، ق.؛ موسی‌کاظمی، س. م؛ و صادقی طاهری، ا. (۱۳۹۰). مطالعه تأثیر ادغام روستا در شهر نمونه: روستاهای ادغامی در شهر کاشان. مجله جغرافیا و توسعه، ۹(۲۵)، ۷۹-۹۶.
۱۲. قنبری، محمد. (۱۳۹۰). ارزیابی عملکرد شهر جدید بینالود. (پایان‌نامه منتشر نشده کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری). دانشکده علوم جغرافیایی و برنامه‌ریزی، دانشگاه اصفهان، اصفهان.

۱۳. کامیار، غ. ر. (۱۳۸۷). حقوق شهری و شهرسازی. چاپ سوم. تهران: انتشارات مجد.
۱۴. مجتهدزاده، غ. ح. (۱۳۸۳). برنامه‌ریزی شهری در ایران. چاپ پنجم. تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور.
۱۵. مشفق، م. (۱۳۸۳). برآورد شاخص‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و جمعیتی مناطق روستایی استان‌های ایران و بررسی تاثیر آنها بر مهاجرت‌های روستایی در دهه ۱۳۷۵-۱۳۶۵. مجموعه مقالات نخستین همایش انجمن جمعیت‌شناسی ایران (بهمن ۱۳۸۱). تهران: انتشارات دانشگاه تهران. ۲۹۳-۳۲۰.
۱۶. مصاحبه با ساکنین و شورای روستاهای اوارشک و فخرداود و بنگاه‌های املاک. (۱۳۹۳).
۱۷. معاونت برنامه‌ریزی و توسعه شهرداری مشهد. (۱۳۹۳). آمارنامه سال ۱۳۹۲ شهر مشهد. مشهد: انتشارات معاونت برنامه‌ریزی و توسعه شهرداری مشهد.
۱۸. مهندسین مشاور آسمان نقشینه. (۱۳۸۶). خلاصه گزارش طرح تفصیلی شهر جدید بینالود. شهر جدید بینالود.
۱۹. مهندسین مشاور امکو ایران. (۱۳۸۳). طرح توسعه و عمران شهر جدید بینالود. جلد اول، شرکت عمران شهر جدید بینالود؛ شهر جدید بینالود.
۲۰. مهندسین مشاور مهرزان. (۱۳۸۳). طراحی باغ ایرانی در شهر جدید بینالود. شهر جدید بینالود.
۲۱. نقدی، ا. (۱۳۸۳). تحولات شهر و شهرنشینی در ایران. مجموعه مقالات نخستین همایش انجمن جمعیت‌شناسی ایران (بهمن ۱۳۸۱). تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۳۲۳-۳۴۲.
۲۲. نگهبان مروی، م. (۱۳۸۱). شهرهای جدید و نقش آنها در تمرکززدایی از مادرشهرها مورد: شهر جدید گلپه‌ار (پایان‌نامه منتشر نشده کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری). دانشکده جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان.
۲۳. واحد املاک شرکت عمران شهر جدید بینالود. (۱۳۹۳). قیمت کارشناسی زمین‌های شهر جدید بینالود. شهر جدید بینالود: انتشارات شرکت عمران شهر جدید بینالود.
۲۴. وارثی، ح. ر. (۱۳۸۲). جایگاه شهرهای جدید ایران در نظام شهرسازی. نشریه سپهر، ۴۷(۱۲)، ۱۹-۲۴.
۲۵. وارثی، ح. ر؛ اذانی، م؛ و حاجی‌نسب، ح. (۱۳۸۷). تحلیلی از وضعیت شهر جدید رامشار با توجه به عدم جمعیت‌پذیری، مجله پژوهشی علوم انسانی دانشگاه اصفهان، ۳۲(۴)، ۶۸-۴۷.
۲۶. وارثی، ح. م؛ قنبری، م. (۱۳۹۳). برنامه‌ریزی شهرهای جدید از تئوری تا عمل (با تأکید بر ایران). مشهد: انتشارات رحیمی نژاد.

27. Atash, F., & Shirazi Beheshtihia, Y. S. (1998). New towns and their practical challenges: The experience of Poulad Shahr in Iran. *Habitat*, 22(1), 1-13.
28. B Leonard, J. (1998, September). *New town and the developing world: A viable policy?* Paper presented at the International Conference of Urban Development and New Towns, Isfahan University, Isfahan.
29. Cho-Yam Lau, J. (2011). Spatial mismatch and the affordability of public transport for the poor in Singapore's new town. *Cities*, 28, 230-237.
30. Eddie, H., & Manfred, L. (2005). A study of commuting patterns of new town residence in Hong Kong. *Habitat*, 29, 421-437.
31. Madanipour, A. (2005, June). Why do we build a new town? Expression of British and Iran. *Proceedings of the International Conference of New Towns, Tehran, Iran*, 64-78.
32. Ziari, K. (2006). The planning and function of new towns in Iran. *Cities*, 6(23), 410-423.